

Tunnetut sarjakuvat ovat luoneet vääriä mielikuvia intiaaneista. Savumerkit eivät oikeasti sisältäneet niin monimutkaisia viestejä, kuin Lucky Lukessa esitetään. Kuvat Päivälehdessä näyteltävästä.

Intiaanit polttivat sotapiippua

Pari sataa intiaanitutkijaa kokoontuu Helsingissä järjestettävään konferenssiin. Tutkija kertoi, mitkä intiaaneihin liittyvät mielikuvat pitävät paikkaansa ja mitkä eivät.

Annikka Nuotto HS

POPULAARIKULTTUURISSA intiaanit kuvataan usein kivikasvoisina ja tunteettomina villoina, jotka viestivät savumerkeillä ja asuvat kartionmuotoisissa majoissa. HS esitti intiaanitutkija Riku Hämäläiselle viisi intiaaneihin liittyvää väittämää.

1. Intiaanit kulkivat vähissä vaatteissa, ja heidän vaatteissaan oli hapsuja.

”Jos puhutaan pelkästään Pohjois-Amerikasta, niin sehän on valtava mantere. Pukeutumistottumukset vaihtelivat suuresti eri heimojen välillä. Pohjois-Kanadan cree-intiaanit eivät tietenkään voineet pukeutua yhtä kevyesti kuin esimerkiksi seminolit Floridassa. Alkuperäiskansat sopeuttivat vaateuksensa vallitseviin ilmasto-olosuhteisiin sopiviksi. Vähien vaatteisiin pukeuduttiin aina mahdollisuuksien mukaan, sillä vaatteet häiritsivät työntekoa ja sodankäyntiä.”

”Hapsuja on yleensä käytetty vaatteiden koristamiseen, ja ne olivat muodissa monissa intiaaniheimoissa. Materiaalina käytettiin muun muassa hevosten jouhia, nahkahihnoja tai turkis-

suikaleita. Jonkun tulkinnan mukaan hapsut auttoivat metsästysretkillä maastoutumisessa, sillä ne ikään kuin häivyttivät ihmishahmon luonnon sekaan.”

2. Intiaanit maalasivat naamansa pelotellakseen vihollisiaan.

”Kasvo- ja vartalomaalauksia käytettiin eri tarkoituksiin, ja esimerkiksi vartalomaalauksilla suojauduttiin auringolta ja karkotettiin hyönteisiä. Hurjilla sotamaalauksilla pyrittiin pelottelemaan vihollisia, mutta maalauksilla oli myös uskonnollinen merkitys. Tasankointiaanien keskuudessa maalaukset perustuivat niin sanottuun rohtoon. Intiaaninimies oli saattanut kokea henkimaailman näyn, josta hän sai ylikuonnollisia voimia kuten nopeutta tai vahvuutta. Tämä voima, eli rohto sitten visualisoi- tiin maalauksin. Uskonnollisessa mielessä sotamaalit siis antoivat suojaa taisteluihin.”

3. Intiaanit käyttivät savumerkejä viestimiseen.

”Savumerkkejä on käytetty hyvin rajallisiin tarkoituksiin. Niiden antamisesta ja merkityksistä sovittiin aina etukäteen. Saatettiin sopia, että riistaa etsimään lähtenyt tiedustelija ilmoittaa löydöksestään savulla. Monimutkaisia viestejä ei annettu.”

4. Intiaanit asuivat tipissä.

”Tipi-telttaa käyttivät ainoastaan tasankojen metsästäjä- ja maan-

viljelijäkansat, kun ne vaelsivat biisonien perässä. Tipi oli helppo purkaa ja koota. Eri kansat ovat käyttäneet hyvin erilaisia asumismuotoja. Esimerkiksi syvänteiden alueilla ilmasto oli hyvin lämmin, ja koska siellä ei sataanut juuri koskaan, asumuksena toimi vain risuista rakennettu maja, joka suojasi auringolta. Pueblo-intiaanit taas rakensivat savitiilestä kerrostaloja.”

5. Intiaanit polttelivat rauhanpiippua.

”Valkoiset näkivät intiaanien polttavan piippua rauhansolmimistilanteissa, joten siitä todennäköisesti syntyi nimitys rauhanpiippu. Piippua poltettiin myös muissa tilanteissa. Intiaanit ajattelivat, että savu vie rukkoukset taivasiin. Tasankointiaanit käyttivät piippua myös lähtiessään sotaretkille.

Kun hevosenryöstöretkelle lähtevä mies tarjosi piippuaan, piippuun tarttuva ja sitä polttava sitoutui lähtemään mukaan. Samalla hän sitoutui siihen, että tarjoaja on johtaja. Jos sotaretki oli onnistunut, johtaja sai piipun merkin paitaansa. Piippua voi kutsua myös sotapiipuksi.”

» Intiaanikonferenssi American Indian Workshop Helsingin yliopistossa (Siltavuorenpenger 10) 14.-17. 5. Osallistumismaksu 40 e. Populaarikulttuurin intiaaninäyttely avataan Päivälehdessä museossa (Ludviginkatu 2) 16. 5.